

TROMSØ MUSEUM – UNIVERSITETSMUSEET

RAPPORT MARITIM ARKEOLOGISK REGISTRERING

Dato: 13-14.07.2016

Saksnr: 2016/1860

Kommune: Røst, Nordland

Sted: Røst havn

Sjøkart nr.: 70

Type sak:

Tromsø Museum fikk oversendt varsel om oppstart av planarbeid for regulering av Røst havn fra Rambøll Norge 03.06.2015, kun to dager før høringsfristen. I vårt foreløpig uttalelsen ble det bed om oversendelse av detaljopplysninger angående tiltak i sjø som planlegges *i god tid før offentlig ettersyn* som nødvendig grunnlag for vurdering av behov for marinarkeologisk befaring av tiltaksområdene. Tromsø Museum fikk 1.gangs offentlig ettersyn av reguleringsplan for Røst havn oversendt 22.01.2016 fra Nordland fylkeskommune, Kulturminner i Nordland til uttalelse angående kulturminner under vann (se fig. 1 og 2). Vi hadde ikke kontakt med verken Rambøll eller Røst kommune mellom oppstart og offentlig ettersyn. Vi fikk heller ikke vite om Kystverkets planlagte tiltak i Røst havn i forbindelse med deres forprosjekt i 2015.

Reguleringsområdet for Røst havn tilhører et område kjent for eldre maritimt aktivitet med muligheter for forekomster av automatisk vernete kulturminner og andre funn av kulturhistorisk interesse.

Planforslaget innebærer følgende tiltak i sjø:

- Ny fiskerihavn på Littl-Glea (omr. Kai 1) - kaibygging, sjødeponi og utdypning på nordsiden av Gleaveien
- Molobygging vest for Prestholmen og Svinøya (område for molo) – bygging av to moloarmer samt mindre utdypning / sprenging i regi av Kystverket (forprosjekt i 2015)
- Nytt næringsareal på Lyngvær og Prestholmen – utfylling og inngrep i forbindelse med veibygging samt bygging av sjøhus på nordøst Lyngvær.
- Nytt veg fra Tyvsøya til Lyngvær – veg på utfylling i sjø med bru

Planlagte tiltak i fjæra og sjø vil bli meget omfattende og utslette mye av kulturlandskapet tilknyttet både historisk og forhistorisk bruk i og ved Røst havn. Planlagt tiltak i sjø på østlig del av Lyngvær ble imidlertid betydelig redusert fra planforslag i 2015 til endelig forslag i 2016 (fig. 1 og 2). Tromsø Museum vurderte det som nødvendig etter kulturminneloven §9 å foreta marinarkeologisk registrering av planlagte tiltaksområdene i sjø for å avklare forholdet til eventuelle kulturminner under vann. Fordi mye av tiltaksområdene er enten tørrlagt ved fjæra sjø eller ligger i grunt vann, ble befaringen utført fra

land og i fjæra ved maksimalt lavvann i tillegg til visuell registrering av sjøbunnen fra båt sammen med tiltakshaver.

Registrert av: Stephen Wickler, forsker / marinarkeolog

Orientering: Reguleringsområdet strekker seg fra Glea og Tjyvsøya ved sørvest Røstlandet vestover til holmene utfor Prestholmen og sørover til Lyngvær og dekker innseiling til Røst (fig. 3).

Områdebeskrivelse (kulturmiljø, bygningsmiljø, urørt, etc.):

For å gjøre det lettere håndterlig og oversiktlig, beskrives tiltakene som planlegges i sjø i følgende delområder.

Ny fiskerihavn på Littl-Glea (omr. E-N-3 til 5, Kai 1) og industriområde på Prestholmen (omr. F-N-1 og E-N-37) – Utdypning i grunne område på nordsiden av østlig Littl-Glea og Gleaveien samt utfylling og kai på nordsiden av Gleaveien og Littl-Glea (fig. 4). Utfylling til fremtidig industri på Prestholmen. Utfyllingsområdet nord for Gleaveien befart fra båt ved lavvann. Relativt dårlig sikt pga algevekst men tilfredsstillende dekning av grunne del som er preget av forurensing og opphoping av mudder. Utfyllingsområdet befart fra land. Dumping av søppel/skrot og merkbart tilførsel av mudder pga av begrenset vannsirkulasjon (fig. 5). Området delvis dekt av Tromsø Museums befarings i 1997 i forbindelse med utfylling mellom Littl- og Stor-Glea. Prestholmen ble dekt fra båt med god sikt til grunne slett sandbunn med spredt kjerringhår algevekst (fig. 6). Et par eldre T-bolter på skjærene sørvest for øya.

Molobygging vest for Prestholmen og Svinøya (omr. for molo) – Bygging av to moloarmer samt utdypning og sprenging av grunner på tre mindre felt i seilingsled mellom planlagte østlig molo og Svinøya / Trettskjeret (fig. 7). Befart to ganger med båt sammen med representanter fra Kystverket og Røst kommune kjent med beliggenhet av tiltaket. Moloene bygges delvis på skjær med utbredt grunne områder utfor og relativt god sikt ned til bunnen (fig. 8). Området er eksponert til vind og vær med begrenset løsmasse på sjøbunnen. Utdypningstiltak utføres av Kystverket adskilt fra reguleringsplan.

Nytt veg på sjøfylling fra Tyvsøya til Kårøya og Lyngvær (omr. PV, V-2, V-3) samt sjøhus område på nordøst Lyngvær – Ny veiforbindelse på utfylling i sjø med bru i midten. Omfattende utfylling i grunne områder befart med båt med ganske god sikt til bunnen. Sjøbunnen er slett og består hovedsakelig av sand med delvis dekt av tang og kjerringhår med langgrunn fjæra ved Lyngvær og Kårøya. Spor etter eldre sjøbruk med gammel bryggefundamenter på Holmen på sørsiden av planlagte brua og stående brygger på Kårøya og Kankholmen. Et steingjære er bygd ut i sjøen fra neset på nordøst Lyngvær langs nordsiden av utfyllingsområdet (fig. 9). Utfyllingsområdet til sjøhus utbygging ble befart fra land ved lavvann. Strandlinje med fastfjell i sør og langgrunn fjæra i øst med gammel steinkai og stø samt båtmotor liggende i fjæra (fig. 10).

Nytt næringsareal med utfylling i sjø på vestlig Lyngvær (omr. F-N-3) – Omfattende utfylling i langgrunne fjæra tilknyttet fremtidig industri og veibygging samt moloforbindelse fra Lyngvær til Trettskjeret. Selv om tiltak i sjø ble redusert i endelig versjon av planforslaget, blir områdene med foreslått utfylling fortsatt meget omfattende. Mye av strandlinjen er dekt av eldre steinfyllinger til kai og bryggefundamenter som dateres tilbake til siste delen av 1800-tallet. Selv om strukturene er ikke automatisk fredet, bør det vurderes vern i spesialområder til bevaring for flere steinkai / stø og

bryggefundamenter i fire adskilte områder (se omr. 1-4 avmerket i fig. 3) langs strandlinjen på nord- og sørvestsiden av Lyngvær (fig. 11-16). I tillegg finnes det eldre steinkai og bryggefundamenter hvor moloen planlegges mellom Lyngvær og Trettskjæret. Hele strandlinjen og fjæra som utfylles ble befart ved maksimalt lavvann. Mesteparten av fjæra er langgrunn og tørregges ved fjære sjø. Sjøbunnen består for det meste av sand blandet med mudder og stedvis tett tangdekke. Lite søppel og skrot med unntak av de tre eldre kai / bryggeområder (se omr. 1-4) og indre delen av bukta i midten av nordsiden av Lyngvær nedenfor et eldre bolighus sør for område 1 med løsfunn av glass, keramikk og jernskrot.

To tilleggstiltak som utføres av Kystverket i forbindelse med havneutvikling ble også dekt av befaring med båt. Tiltak 1: Sprenging av flere grunner ved ytredelen av innseiling til Røst havn ned til -10 m. Eksponert beliggenhet med mange holmer og skjær. Tiltak 2: Utdypning mellom fergekaia og sjømerke nordvest for Kårøya brukt som snuplass til ferge (fig. 17). God sikt til sjøbunnen med vannkikkert over mesteparten av området. Slett bunn med fastfjell og stein ved sjømerke og sand blandet med mudder ellers. Tett vekst av kjerringhår alge.

Terreng / bunnforhold:

Se beskrivelse av bunnforhold for de enkelte delområder ovenfor. Strandlinjen over mesteparten av planområdet består av fastfjell og stein / grove rullesteiner. Største delen av fjæra hvor det planlegges utfylling består av sand blandet med mudder. Begrenset tidligere tiltak i fjæra med unntak av eldre steinkaier og bryggefundamenter på Lyngvær og Prestholmen samt nyere utfyllinger ved Glea.

Undersøkelse (praktisk gjennomføring):

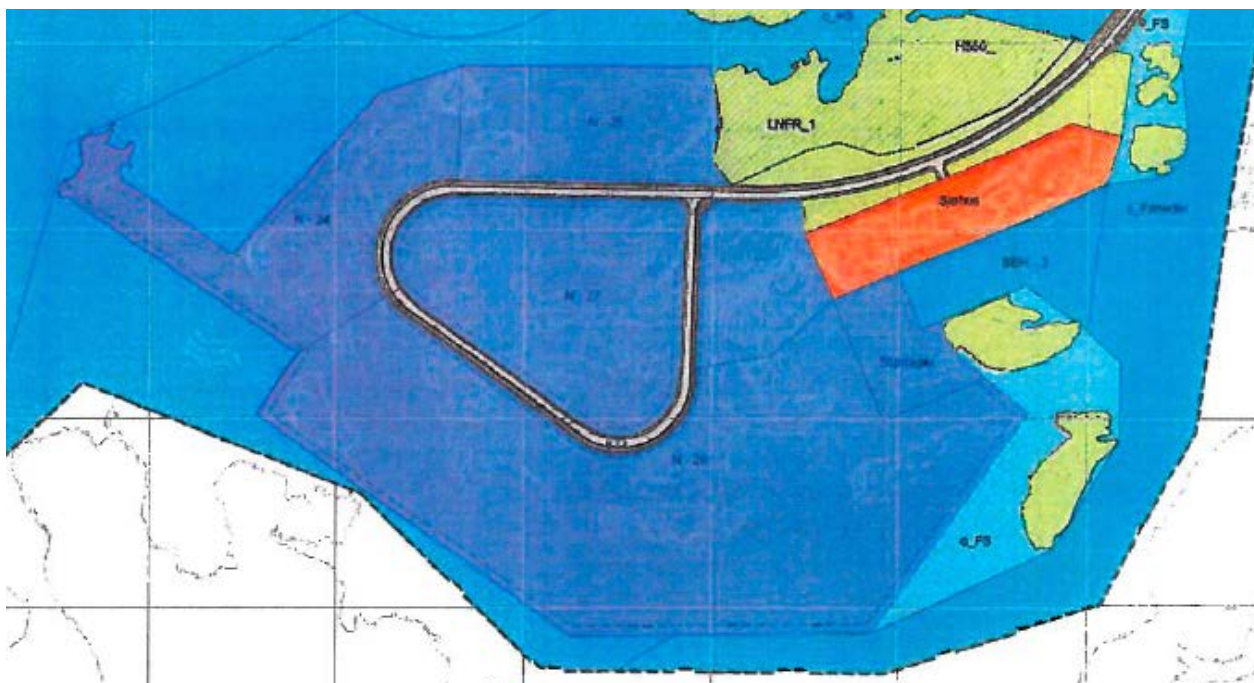
Tromsø Museum gjennomført marinarknologisk befaring i Røst havn sammen med arkeolog Tor-Kristian Storvik fra Nordland fylkeskommune, Kulturminner i Nordland 13-14.juli 2016. Røst kommunes teknisk sjef Tom Pedersen var behjelpelig med båttransport og Kystverkets representant Per Helge Thom ble med for å vise til tiltaksområder som er omfattet av reguleringsplanen samt flere tilleggstiltak som planlegges med mudring og sprenging. Tiltaksområder i fjæra på Lyngvær og ved Glea ble befart fra land ved fjære sjø.

Resultat:

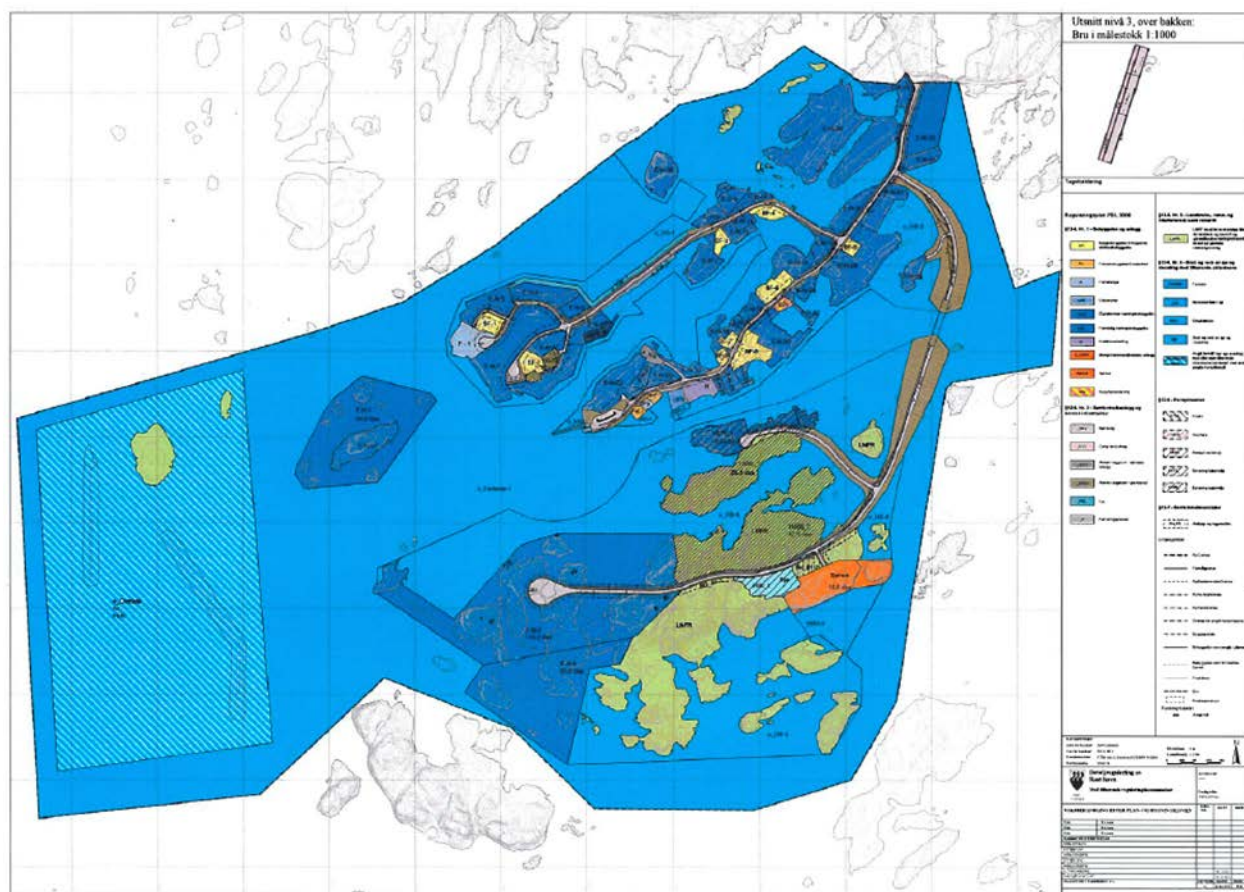
Undersøkelsen påviste ikke automatisk vernet kulturminner eller funn som kunne dateres tidligere enn 1800-tallet med sikkerhet. Tre adskilte områder langs strandlinjen på nordsiden av Lyngvær med eldre kai og bryggekonstruksjoner peker seg ut som verneverdig maritimt kulturmiljøer i likhet med de andre utvalgte områder fra Røst havn i Nordland fylkeskommunes «Kulturminneplan for Lofoten» fra 2008.

Funn: Ingen tidligere enn siste delen av 1800-tallet.

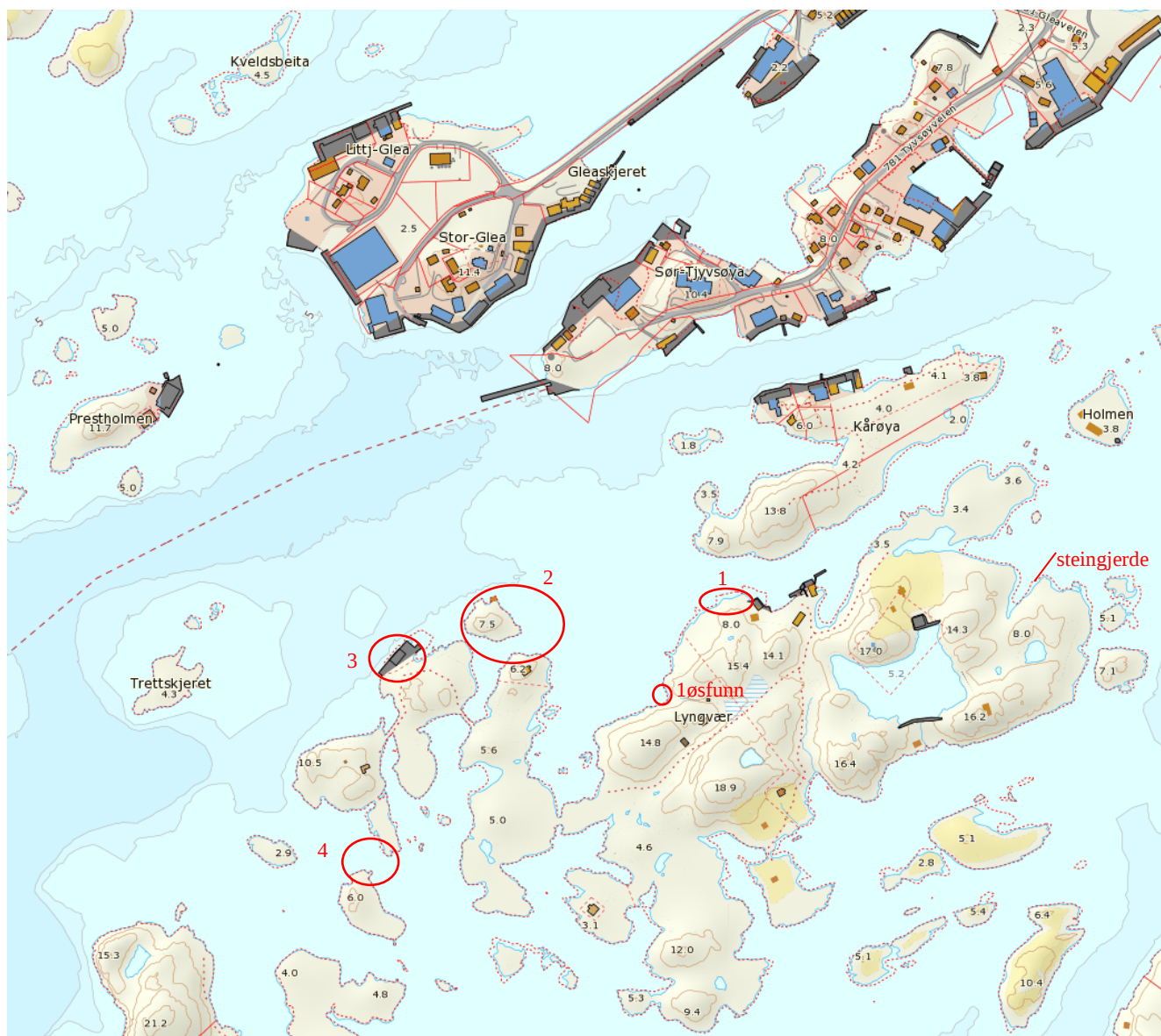
Vurdering av saken: (Ingen konflikt, direkte konflikt, skade) Ingen konflikt med kulturminner under vann.

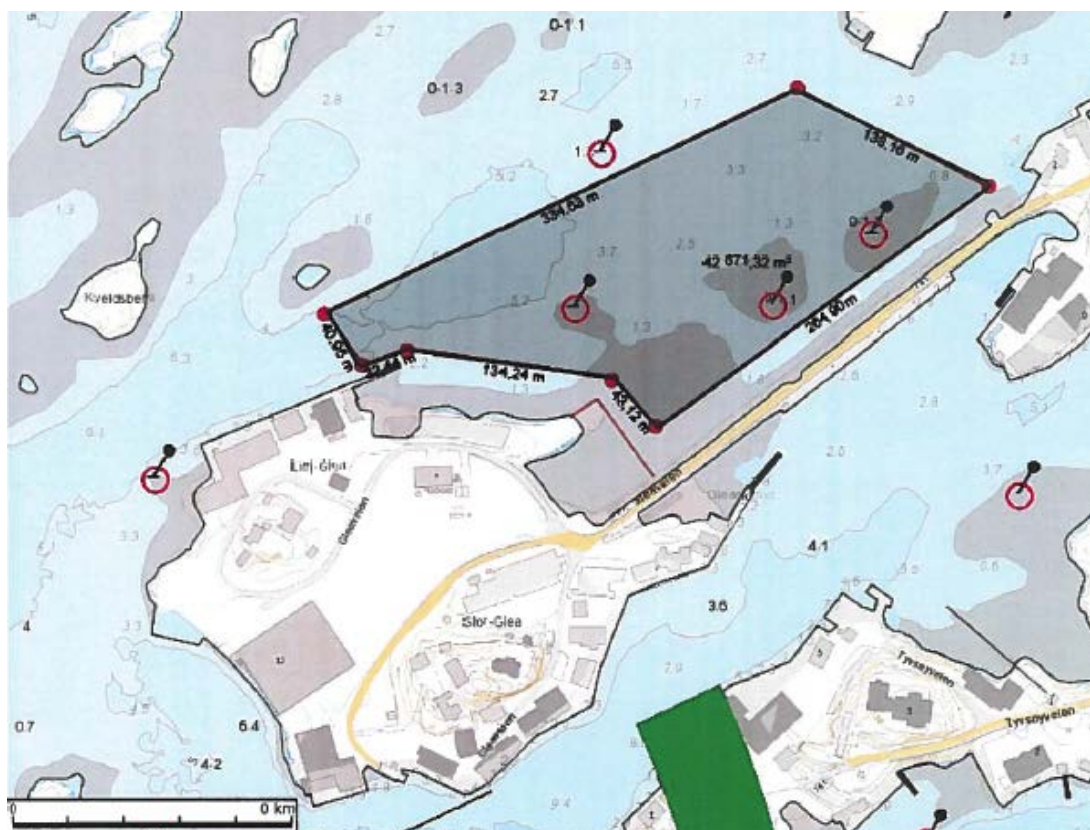
Figur 1. Avsnitt av plankart fra 2015 som dekker Lyngvær.

Figur 2. Endelig versjon av reguleringsplankart fra 2016.

Figur 3. Oversiktskart av planområdet som viser fire områder på og ved Lyngvær med eldre steinkaier og bryggefundamenter.

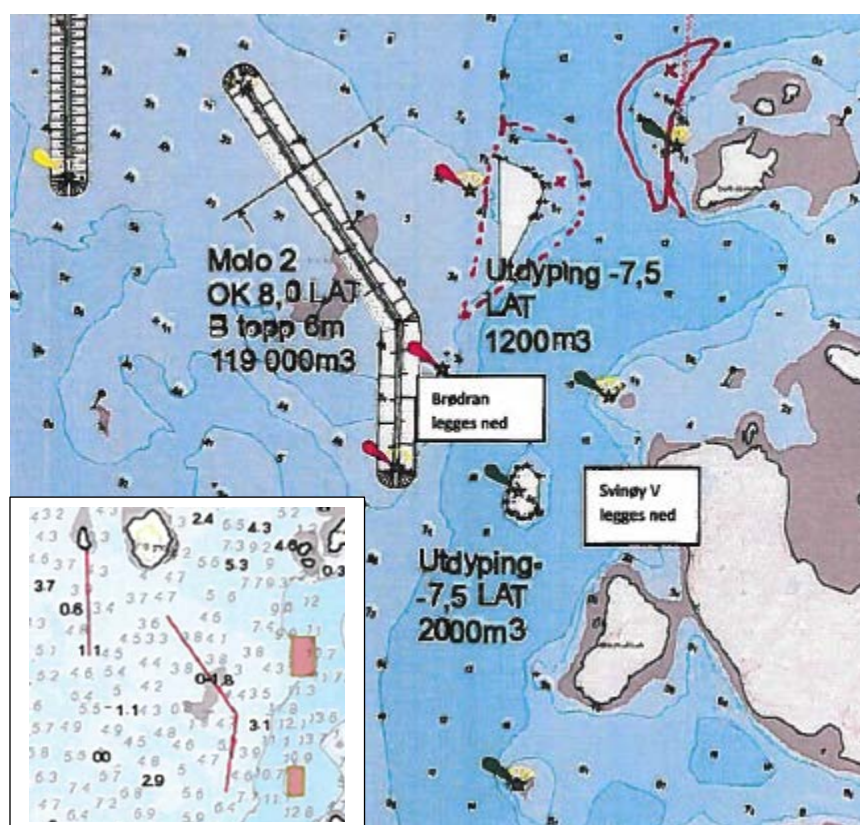
Figur 4. Kart over utdypningsområdet ved Glea.

Figur 5. Tiltaksområdet sett fra Littl-Glea ved Gleaveien mot nordøst.

Figur 6. Planområdet på vestsiden av Prestholmen (mot nø).

Figur 7. Tiltaksområde for molo og utdyping i innseiling til Røst havn.

Figur 8. Skjæret hvor midtre delen av molo 2 blir plassert (mot sør).

Figur 9. Steingjære i fjæra / sjø langs nordsiden av planlagt veifylling på nordøst Lyngvær (mot nø).

Figur 10. Steinkai med stø og båtmotor i fjæra i sjøhus område på sørøst Lyngvær (mot nø).

Figur 11. Gammel bryggefundament i østlig del av område 1 på Lyngvær (mot v).

Figur 12. Gammel bryggefundament og stø på vestlig del av område 1 på Lyngvær (mot sv). Rekke med 3 støer i fjæra sørvest for strukturen.

Figur 13. Gammel bryggefundamenter i østlig del av område 2 på Lyngvær (mot v).

Figur 14. Steinkai og fortøyningsbolt i nordvestlig del av område 2 på ei holme ved Lyngvær (mot sv).

Figur 15. Steinkai med brygge i område 3 på Lyngvær (mot sv).

Figur 16. Steinkaier / bryggefundamenter i område 4 på holmer ved sørvest Lyngvær (mot s).

Figur 17. Kart med oversikt på utdypningsfelt mellom fergeteika og Kårøya.